

ACC. N:R M. 11413: /

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

L I L L A J U L O C H L I L L E J U L A F T O N .

L. V. F. 47.

Det är Kyndelsmässodagen och lördagen före denna dag, som här i Lindome alltid kallats för Lilla jul och lille-julafton. Jag kan ej minnas, att Lilla jul firats på något annat sätt än att undantagsvis någon familj kunde bjuda en nära släktfamilj till sig denna dag. Man brukade ej ge varandra gåvor vid lilla jul här. - Lucia har firats här i bygden. Matmodern bjöd om morgonen vuxna och barn i huset på kaffe och "lussekatter". Dessa voro i min barndom (1870-talet) köpbröd, och av samma form och storlek som i våra dagar. Man brukade ej klä ut sig. "Lussegubbar" eller "lussegetter" är okänt. Lucia-seden med den vitklädda flickan med ljus i håret är endast ett trettio- eller fyrtio-tal år gammal här. I början kallades en sådan: 'Lussebru med tärner', men för ett tjugutal år sedan började hon att kallas 'Lucian med tärnor'. Detta här i bygden. Den första Lucian jag såg, var på Varbergs lasarett, Lucie-morgon 1931. Lucia i form

ACC. N:R M. 11413:2.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

av ung flicka firades alls inte under förra århundradet här. Före 1870, när man tröskade säden med slaga (prejlar), brukade man lussemorgon stiga upp mycket tidigt, så att man kunde börja att tröska omkring kl. $\frac{1}{2}$ 4 på morgonen. Vid 6-tiden åt man tidig frukost: kaffe och smörgås med pålägg, ja, en del husmödrar skar julosten denna morgon, och tröskefolket fick smaka på den. Att börja att tröska så tidigt kallades att 'treska otta'. Så tidig frukost förekom dock alls inte, utom lusse-morgon. 'Lusse-bedde' (d.v.s. Lussibiten) bestod ej av annat än kaffe och 'lussekatter', så långt tillbaka jag vet. - Så många julgrisar, som ett par slaktare (ej samarbetande) hunno med att slakta på lussedag (8 eller 9), blevo nog också slaktade. För övrigt fanns ej några bestämda tider i samband med julslakten. Slaktaren skulle ha traktering: kaffe, något mat och brännvin, men ej något med sig hem av slaktet. - 'Svinottan' är okänt ord i Lindome. När seden att baka 'lussekatter' infördes i bygden? Före omkr. 1870 bakade man 'lussebrö'. Hur gammal denna sed var, är okänt,

ACC. N:R

M. 11413:3.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

och vilken form dessa bröd gade, är också okänt nu. Ordet 'katter' tycks ha inkommit i bygden, när man började köpa dessa hos bagare, (början av 1870-talet). - 'Benraskesöndag' är okänt ord i orten.

Vilken dag ansåg man, att julen tog slut? Under äldre tid - före 1870 - om Knut, den 13 jan., men därefter kom man att kalla den 7. jan. för 'Knudadan', och i båda fallen ansågs julen då vara slut. Dessa dagar tog man gärna ut julhalmen. Under äldre tid fick således denna ligga på golvet omkring en vecka längre än under senare tid. Ännu kallas den 7. januari 'Knudadan'.

Upplysningen från gården denna uppgift
vara underlig. Men säger sig ha
skrivit ned precis vad sagesmannen
berättade. Sagesmannen är en gammal
bondestad och verkade redig och
tillförlitlig annars.

(B. Egardt)

Sagesmannens uppgift bekräftas; jag har hört detsamma. År 17/2 1956.

ACC. N:R M. 11413:4

P L A T S E N F Ö R V I G S E L O C H D O P .

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

L. U. F. 68.

Vigsel.

Jag har inga uppgifter om att vigsel förrättats i Lindome gamla kyrka (nedriven 1882). Men i den nya kyrkan började vigslar att förrättas, och dessa synas tilltaga år efter år. Under äldre tid var vigsel i hemmet vanligast för bondefolk. Under senare tid är kyrkvigsel finast. - Vigseln kunde ske antingen i brudens eller brudgummens hem. Bröllopet pågick i minst tre dagar, och man ansåg det förnämligt, att bröllopet inleddes med vigsel i hemmet. Prästen var med vid middagen efter vigseln, men ej längre. - Bjudna i övrigt voro släktingar och grannar. - Kyrkligt sinnade människor önskar stundom vigsel i kyrkan, oavsett samhällsställning i övrigt. Den kan ske omedelbart efter gudstjänsten, men nu oftast en söckendag. Kyrkan är gärna klädd t.ex. med björkar i koret om sommaren, således ej särskilt stor ståt. Efteråt förekom traktering i brudens eller brudgummens hem eller å hotell. Bjudna voro endast nära släktingar och vänner.

ACC. N:R M. 11413:5.

L.
FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Vilka vigdes i prästgården? Under äldre tid (t.o.m. 1800-talets slut) enklare bondfolk, och för övrigt de, som ej ville ställa till ett 'riktigt' bröllopgille, ett flerdagars-bröllop. Präst-familjen kunde bjuda på vin. Traktering i hemmet efteråt, men endast ett fåtal - nära släktingar och någon granne - voro inbjudna. Torpare, arbetare och tjänstefolk vigdes i prästgården under nämnda tid. En liten bjudning i hemmet efteråt för deras jämlingar och släktingar, så enkelt som möjligt. För tjänstefolk, som kanske ej hade något hem ännu, kunde nog husbondefolket ordna till med en liten bjudning i sitt hem. Dessa bruk upphörde i början av 1900-talet. Snart började även bilkörning att bli allmän. Och så hyrde man en bil, först till prästen i församlingen för vigsel, och därefter till ett hotell eller restaurant i Göteborg i sällskap med några få inbjudna. - Hemmavigsel förekommer således åtskilligt mindre nu än förr.

Dop.

Före 1883 skedde ej dop i den gamla kyrkan under vintertiden, ty där var då för kallt. Under sommaren döptes

barn stundom i kyrkan. Före 1860 skedde de flesta dopen i hemmen, med kalas efteråt. I detta deltog prästen, det äkta par, som höll fram barnet till dopet, faddrarna (fem eller sex), samt några inbjudna av släktingarna. På 1860-talet upphörde bruket med många faddrar. Nu kunde de, som skulle hålla fram barnet, åka eller gå till prästgården och få döpt barnet, och efteråt blev det ett mindre kalas i hemmet, med endast några få inbjudna. Men även dop i hemmen förekom nu. - När den nya kyrkan var färdig 1884, började en del barndop att förrättas i kyrkan inför församlingen, strax före gudstjänsten. Omkring 1890 uppmanade en av pastoratets präster församlingen, att låta döpa sina barn mera allmänt i kyrkan, och så blev det även och är så ännu. Någon bjudning förekommer i hemmet efteråt, men prästen bjudes ej. Dop har ej skett i sakristian, varken förr eller nu, mig veterligt. Vid dop i prästgården brukade prästen bjuda på vin. Dop förekom ej gärna annorstädes än i hemmet för bondfolks vidkommande i äldre tid. Obesuttet och fattigt folk däremot fingo skicka iväg

ACC. N:R M. 11413:7.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ett par bekanta till prästgården med barnet. Detta före 1882.
Även i klockargården (belägen invid kyrkan) kunde dop förekomma
någon gång under tiden före 1870.

Kyrktagning skedde alltid i kyrkan. Den började att så små-
ningom upphöra omkring 1900. I våra dagar har kyrkotagning så
gott som helt upphört här.